№ 42 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 17 **1890** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 17 № 42

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

Плата за ОБЪЯВЛЕНІЯ въ газетѣ „МШАКЪ" по 2 копѣйки за слово. Съ объявленій, печатаемыхъ не менѣе десяти разъ, дѣлается значительная уступка.

За траурныя объявленія на первой страницѣ взимается 4 рубля, на послѣдней,—2 рубля.

Объявленія въ газетѣ „Мшакъ" печатаются на армянскомъ, русскомъ и иностранныхъ языкахъ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խաւար ամբոխ և խաւարամիտ մամուլ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վերջապէս երբ կը սկսեն [illegible] „Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Թիֆլիսի Հայուհեաց բարեգործական ընկերութեան վարչութեան պատասխանը.

ԽԱՒԱՐ ԱՄԲՈԽ ԵՒ ԽԱՒԱՐԱՄԻՏ ՄԱՄՈՒԼ

Մեր մամուլը մի քանի ժամանակից սկսել է նորից հին գործերը քաշել առաջ:

Մեր մամուլի դատողութեան և խաւար ամբոխի դատողութեան ձևի մէջ ոչինչ տարբերութիւն չը կայ:

[illegible]

...կելով չը հալածել անջատված եղբայրակիցներին,—մեր խաւարամիտ մամուլը, հետևելով տգէտ և խաւար ամբոխի դատողութեանը, սկսեց աղաղակել, թէ „Մշակը" եկեղեցու թշնամի է, որովհետև նա տարածում է բողոքականութիւնն ու կաթոլիկութիւնը:

„Մշակի" գոյութիւնից մի դար և կէս առաջ կաթոլիկ հայերը հիմնեցին Եւրոպայում Մխիթարեան միաբանութիւնը և իրանց գրական ու դպրոցական աշխատանքներով ապացուցին որ լուսաւորչական էլ չը լինելով, կարելի է օգտաւէտ լինել ազգին: Բայց երբ „Մշակը" սկսեց մի կողմից յորդորել կովկասեան կաթոլիկ և բողոքական հայերին չը մոռանալ որ իրանք էլ հայեր են, իսկ միւս կողմից համոզել լուսաւորչական հայերին համբերողութեամբ վերաբերվել բոլոր հայերին, առանց կրօնի խտրութեան,—մեր խաւարամիտ մամուլը, հետևելով խաւար ամբոխի անմիտ լօգիկային՝ սկսեց աղաղակել թէ „Մշակը" թշնամի է ազգութեան:

Հայոց եկեղեցին հիմնվել է չորրորդ դարում և սկզբից մաքուր ձևի մէջ պահպանվելով, հետզհետէ դարերի ընթացքում սկսեց շեղվել իր սկզբնական դրութիւնից և վերջին ժամանակները սառեց իր անշարժութեան մէջ, այլ ևս չուզենալով առաջ գնալ, վերանորոգվել ժամանակի պահանջման համեմատ: „Մշակը" հիմնվեց 1872 թւին և իր հիմնարկութեան առաջին տարիներից սկսած, ասում էր. „Վերադառնանք մաքուր, սկզբնական լուսաւորչական եկեղեցուն, վերադառնանք եկեղեցու այն սկզբնական դրութեան, երբ իրանք եպիսկոպոսները բնութեան համեմատ կեանք էին վարում, պսակված և ընտանիքի տէր մարդիկ էին, վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ եկեղեցական կազմակերպութիւնը ընտրողական սկզբունքի վրա էր հիմնված, երբ ժողովուրդը ծուխը ինքն ընտրում էր իր համար արժանաւոր հովիւներ. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ եկեղեցին հետևելով աւետարանի այն խօսքին, թէ՝ երբ կամենում էք աղօթել, միայն „Հայր մեր" ասէք՝ աշխատում էր բոլոր եկեղեցական ծէսերի մէջ հասարակ, կարճ, պարզ ձևեր պահպանել. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ Աստուծու խօսքը չէր կարող փողով ծախվել, և երբ շարականները, ճաշոցները, կամ աւետարանը թանգ թանգ ծախվելով, չէին կարող մի վանք պահպանելու սեփական հարկատուութեան աղբիւր դառնալ. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ հովիւները իրանց համեստ, բարոյական, հասարակ, պարզ բարք ու վարքով օրինակ կարող էին լինել ժողովրդի համար և ոչ թէ գումարներ դիզելով դառնային աւելի նիւթապաշտ, քան թէ աշխարհականներից աւմենանիւթապաշտները. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ հոգևորականութիւնը իր մտաւոր զարգացմամբ ժողովրդի զարգացման մակերևոյթից աւելի բարձր էր և կարող էր հասարակութեանը առաջնորդել ժամանակակից, առաջադէմ բոլոր շարժումների մէջ՝ գրականութեան, ուսումնարանի և գիտութեան գործի մէջ, յետ չը մնալով ժամանակի առաջադէմ հոսանքից, հասարակութեան առաջադէմ զարգացումից՝ մինչև այն աստիճան որ հովիւը զարգացմամբ աւելի ստոր լինէր, քան հովւածը. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ եկեղեցի մտնողը՝ բացի Քրիստոսի խաչելութիւնից և սրբերի պատկերներից, ուրիշ ոչինչ չէր տեսնում տաճարում, չէր տեսնում մանաւանդ դժոխքի և դրախտի երևակայական անշնորհ պատկերները. վերադառնանք այն ժամանակներին, երբ ննջեցեալի թաղումը կատարվում էր պարզ կերպով և ոչ թէ քաղաքի քահանաների ամբողջ դասը և եպիսկոպոսին վարձելով, քելէխներ ուտելով և այլն...." („Մշակ" 1876 թ. № 16).

Ապա, նոյն տարի և հետևեալ տարիներում, դիմելով մեր հոգևորականութեան մենք ասում էինք՝ թարգմանեցէք աւետարանը աշխարհաբար, հասկանալի լեզուով, եթէ ոչ, ուշ կը լինի, քանի որ ձեր հակառակորդները, բողոքականները, արդէն այդ բանում ձեր առաջն առան:

Վերջապէս դիմելով հոգևորականութեան մենք տարիների ընթացքում անդադար կրկնում էինք՝ եթէ չէք կամենում որ ժողովուրդը ձեզանից հեռանայ, սառչի, կանգնեցէք ձեր կոչման բարձրութեան վրա. բարոյական և մտաւոր կողմից ցոյց տուեցէք նրան ձեր գերազանցութիւը, իսկ ձեզ յանձնած ժողովրդական դրամների վերաբերութեամբ՝ տուեցէք ժողովրդին ճիշդ հաշիւ....

Եւ ահա, հետևելով խաւար ամբոխի դատողութեան եղանակին, խաւարամիտ մամուլը հռչակեց մեզ եկեղեցու թշնամի, յայտարարեց որ մենք քանդում ենք եկեղեցին:

Ուրեմն երբ ցոյց էք տալիս մի հաստատութեան պակասութիւնները,—նշանակում է թէ նոյն հաստատութեան թ շ ն ա մ ի էք. երբ զգուշացնում էք թէ մի հաստատութիւն կը քանդվի, եթէ չը վերանորոգվի,—նշանակում է թէ ինքներդ ք ա ն դ ո ւ մ էք այդ հաստատութիւնը:

Ահա խաւարի լօգիկան:

Այդ լօգիկայով էին առաջնորդվում տարիների ընթացքում խաւարի ներկայացուցիչները, այդ նոյն լօգիկայով զինված այս վերջին օրերս նորից հանդէս եկան գրական ասպարիզում մութ խաւարի սև ներկայացուցիչները, նորից շարելով մեր դէմ ուղղված իրանց անգիր արած միանման և անմիտ մեղադրանքների անվերջանալի շարքը....

„Մշակը" իր գործունէութեան ընթացքում դրանով է զանազանվել մեր մամուլի միւս օրգաններից, որ նա իր բոլոր հետազօտութիւններում գործադրել է միշտ բ ը ն ա գ ի տ ա կ ա ն մեթօդը, գործադրել է այդ մեթօդը բոլոր հասարակական, սօցիալական երևոյթները հետախուզելիս: Հետևելով այդ մեթօդին, մենք միայն դիտել, հետազօտել ենք մեր շուրջը եղած երևոյթները, ապա ձևակերպել, դասաւորել, համակարգութեան, սիստեմի տակ ենք դցել մեր դիտածն ու հետազօտածը և ներկայացրել ենք ձեզ, որպէս մի զուտ, մաքուր, ճիշդ հ ա յ ե լ ի....

Դուք նայեցէք այդ հայելիի մէջ, տեսաք նրա մէջ ձեր պատկերը,—և սարսափած հետ քաշվեցէք....

Դուք զայրացած, ջանում էք կոտրել հայելին, որովհետև նա արտափայլում է իրականութիւնը: Բայց հայելին մեղաւոր չէ, եթէ բնական, ֆիզիկական օրէնքի հիման վրա, նա արտափայլում է միայն այն, ինչ որ դրված է իր առջև:

Ձեր դէմքի առջև դրված ամենամաքուր հայելին,—դուք մեղադրում էք թէ նա ձեր դէմքը տգեղ է ցոյց տալիս:

Վարակիչ հիւանդութեան մասին գրող և նրա տարածման առաջն առնող բժշկին,—դուք մեղադրում էք թէ նա է հիւանդութեան տարածողը:

Քանդվող շինութեան տեսարանը լուսա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

—

Ձեր պատուական լրագրի 33-որդ համարում տպագրված էր Լիդիա Թամամշեան ստորագրութեամբ մի յօդուած, որով մեծապատիւ տիկինը անխնայ դատափետում էր Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան վարչութեան ամբողջ գործունէութիւնը: Որքան անաչառ քննադատութիւնը միակ միջոց է ուղղելու ամեն մի գործի սխալը և լրացնելու նրա պակասորդը, այնքան էլ հարուածելով աջ և ձախ հաղիւ թէ կարելի է նպաստել գործի աջողութեան: Սրանով մենք չենք ուզում ասել, որ վարչութեան գործունէութիւնը անթերի համարվի: Ինչպէս ամեն նոր ձեռնարկութիւն, հետևաբար և մերը, չը նայելով վարչութեան ջանքերին, ունեցել է իր պակասութիւնները, գուցէ և սխալ քայլերը, բայց նա բարեյաջող դէպքում միշտ աշխատել է լրացնել իր թերութիւնները, եթէ միայն արգելք չեն դարձել ընկերութեան սուղ միջոցները և կամ իրանից անկախ պատճառներ:

Առաջին և գլխաւոր մեղադրանքը կայանում է նրանում, որ վարչութիւնը հիմնել և պահպանում է սուրբ Նշան եկեղեցու ծխական ուսումնարան, որի օգտակարութիւնը տիկինը միանգամայն մերժում է: Արդարև, ինչ դիտաւորութեամբ Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը հիմնեց այդ ծխական ուսումնարանը, քանի որ Թիֆլիսում նման հիմնարկութիւններ արդէն գոյութիւն ունէին:

Վարչութիւնը՝ համաձայն ժամանակի պահանջման և իր բազմաթիւ անդամների բուռն ցանկութեան, գործունէութեան նպատակ դրեց կարողութեան չափ նպաստել իգական սեռի արհեստների զարգացման: Սակայն ընկերութեան սուղ միջոցները արգելք դարձան վարչութեան բանալ արհեստանոց, ուստի նա որոշեց առնել իր հովանաւորութեան տակ արդէն գոյութիւն ունեցող ծխական ուսումնարաններից մինը և ձեռագործին առանձին ուշադրութիւն դարձնելով, փոքր առ փոքր պատրաստել աշակերտուհիք ապագայում բացվելի արհեստանոցի համար և այս նպատակով վարչութիւնը նախ դիմեց Ջգրաշէնի և ապա Հաւլաբարի ծխական ուսումնարանների հոգաբարձութեան, կամենալով համաձայնութիւն կայացնել նրանց հետ և Վարչութեան անդամներից ընտրված մասնաժողովին յանձնվեց մշակել ձեռագործի ծրագիրը: Մասնաժողովի անդամներն էին տ.տ. Կատարինէ Եւանգուլեանց, Լիդիա Թամամչեանց (վերոյիշեալ յօդուածի հեղինակը) և Մարիամ Խօսրօվեանց:

1882 թ. երկու նիստերի՝ հոկտեմբերի 25-ի և նոյեմբերի 8-ի արձանագրութիւններից երևում է, որ յիշեալ ուսումնարանների հոգաբարձութիւնը մերժեց ինչ ինչ պատճառներով վարչութեան առաջարկութիւնը և չընդունեց ձեռագործի մշակած ծրագիրը: Այնուհետև վարչութիւնը մտածեց դիմել Ջգրնենց ծխական ուսումնարանին, բայց այնտեղ գտաւ փոքր երեխայք մանկական պարտէզի, որոնք բնականաբար անկարող էին պարապել ձեռագործով այնպէս, ինչպէս ցանկալի էր Վարչութեան:

Ուրեմն այլ ևս ոչինչ չէր մնում անել, եթէ ոչ դիմել Վեհափառ կաթողիկոսին, խնդրելով թոյլտւութիւն բանալու իր ծխական ուսումնարանը:

1883 թ. սրբազան Արիստակէս եպիսկոպոսն օրհնեց սուրբ Նշան եկեղեցու ծխական ուսումնարանի բացումը:

Այսպէս իւրաքանչիւր հիմնարկութիւն ունի իր պատմութիւնը, որին անտեղեակ լինելով, կարելի է սխալ եզրակացութեան հասնել:

Որպէս զի աշակերտուհիք երեք տարվայ դասընթացում կարողանային պատրաստվել ապագայ արհեստանոցը մտնելու, որոշվեց 18 դաս չաբաթական ձեռագործի համար: Եւ որպէս զի չաւանդվի ձեռագործը ի վնաս միւս առարկաների, վճռվեց ընդունել գրագէտ և նախապատրաստական դասընթացն անցած աշակերտուհիներ: Ուրեմն սուրբ Նշանի ուսումնարանը մտնողների մեծամասնութիւնը կազմում էին այն օրիորդները, որոնք առանձին հակում ունենալով դէպի ձեռագործը, թողնում էին միւս ուսումնարանները: Այս կերպ նկատված է, որ առհասարակ մեր աշակերտուհիք աւելի յառաջադէմ են ուսման մէջ և անկասկած անհամեմատ բարձր ձեռագործի մէջ, քանի որ դասերի թիւը միջոց է տալիս նրանց աւելի վարժվելու և կատարելագործվելու: Թէև մեր ծրագիրը, ինչպէս ճիշդ նկատում է տիկինը, զգալի կերպով չէ զանազանվում միւս ծխական ուսումնարանների ծրագրից, բայց գլխաւորն այն է, թէ ինչպէս է գործադրվում այդ ծրագիրը, որովհետև իւրաքանչիւր արհեստ, հետևաբար և ձեռագործը մինչև կատարելութեան հասնելն ունի իր զարգացման աստիճանները:

Տիկինը շարունակում է իր մեղադրանքները, մասնացոյց անելով և այն, որ մենք սուրբ Նշանի ուսումնարանի աշակերտուհիների ընդունելութիւնը պայմանաւորած ենք 11—12 տարեկան հասակով, մինչդեռ միւս ուսումնարաններում աշակերտուհին այդ հասակում արդէն աւարտում է:

Երբ մի ընկերութիւն որոշում է իր գոյութեան նպատակը, նա բնականաբար և նախագիծը կազմում է համաձայն իր նպատակին:

նկարով ամենածիրդ կերպով հանողին,— դուք մեղադրում էք թէ նա է քանդել շինութիւնը:

Ահա ձեր լօգիկան, խաւարի որդիք....

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԵՐԲ ԿԸ ՍԿՍԷՔ ԼՕԳԻԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ ԴԱՏԵԼ

—

«Արձագանք» շաբաթաթերթը իր վերջին, 8-որդ համարում, զարմանում է թէ Թիֆլիսում այս օրերս վախճանուած հարուստ Յօսէփ Ալէեօվ թաղվեց Թիֆլիսի վանքի մայր-եկեղեցու գաւթում:

Մենք էլ զարմանում ենք «Արձագանքի» զարմացման վրա: Հարցը դրա մէջ չէ թէ այս կամ այն մեռած մարդը ինչ «բարք ու վարքի» տէր է եղել, ինչպէս այդ մասին ակնարկում է «Արձագանքը», և ինչպէս նա այդ սովորութիւն ունի անել շատերի վերաբերմամբ,—բայց հարցը սկզբունքի մէջն է, ինչպէս այդ սկզբունքը ըմբռնըվում է մեր եկեղեցու տեսակէտից:

Մեր եկեղեցին թաղում է վանքի մայր-եկեղեցու գաւթում երեք տեսակ ննջեցեալներին, և այդ կողմից շատ յաջորդաբար է վարվում. 1) հոգևորականներին, որովհետև նրանք հոգևորականներ են, 2) բարձրաստիճան պաշտօնեաներին, որովհետև նրանք բարձրաստիճան պաշտօնեաներ են և ապա 3) այն բոլոր մարդկանց, որոնք փ ո ղ ո վ ո ր և է օգուտ են տուել եկեղեցուն և դըպրոցին:

Եֆէնդիեվ 40 հազար է տուել եկեղեցուն ու դպրոցական գործին,—և նա թաղվել է վանքի գաւթում: Ալէեօվ 27 հազար է տուել եկեղեցուն և դպրոցական գործին,—և նա էլ թաղվել է նոյն վանքի գաւթում: Ուրիշները տալիս են երեք, չորս, հինգ, տաս հազար. րուբլի և թաղվում են Թիֆլիսի հայոց ուրիշ եկեղեցիների գաւիթներում: Դա ոչ զարմանալի, ոչ էլ տարօրինակ երևոյթ է: Ինչո՞ Եֆէնդիեվ բարոյական իրաւունք պէտք է ունենար թաղվելու վանքի գաւթում, իսկ Ալէեօվ նոյն իրաւունքը չը պէտք է ունենար. երևի միայն այն պատճառով, որ Եֆէնդիեվ 40 հազար է տուել, իսկ Ալէեօվ նրա տասնից 13 հազար րուբլիով պակաս գումար է տուել....

Իսկ եթէ նոյն Ալէեօվ, ինչպէս Եֆէնդիեվ, անզաւակ լինելով, թողած լինէր իր ամբողջ կարողութիւնը եկեղեցուն և դպրոցին,—այն ժամանակ ինչ կասէիք. այն ժամանակ նա էլ, ձեր կարծիքով, երևի բարոյական իրաւունք կը ստանար թաղված լինելու եկեղեցու գաւթում: Ուրեմն հարցը միայն գումարի քանակութեան տարբերութեան մէջն է....

Ուրեմն, կրկնում ենք, երևոյթը, ինքն ըստ ինքեան, ոչ զարմանալի, ոչ էլ տարօրինակ երևոյթ է: Տարօրինակ է մի այլ երևոյթ, որը յիշված է «Արձագանքի» նոյն համարի նոյն յօդուածում. այդ այն է, որ մի հրապարակագրող թաղվել է Նոր-Նախիջևանի Սուրբ-Խաչ վանքի գաւթում, մի հրապարակագրող, որին իր կենդանութեան ժամանակ «Արձագանքի» խմբագրի և Պետրոս Սիմէօնեանցի նմանները անուանում էին ե կ ե ղ ե ց ո ւ թ շ ն ա մ ի, ինչպէս որ այս նոյն պարոնները այս րոպէիս ուրիշ ժամանակակիցներին էլ նոյնանման անունն են տալիս, չը նայելով որ ժամանակակից հայ հրապարակագրողներից ոչ մինը այն աստիճան խիստ, անողոք կերպով չէր գրում եկեղեցու դէմ, որքան այդ անում էր «Արձագանքի» յիշած և Նոր-Նախիջևանի Սուրբ-Խաչ վանքի գաւթում թաղված հրապարակագրողը: Այդ ճշմարտութեան մէջ համոզվելու համար բաւական է յիշել նրա յօդուածները «Հիւսիսափայլի» մէջ և Պարիզում նրա տպագրած բրօշիւրները:

Մեր եկեղեցին շատ յաջորդաբար է վարվում, թաղելով թէ վանքի և թէ Թիֆլիսի բոլոր միւսած եկեղեցիների գաւիթներում՝ այն մարդկանց, որոնք կամ բարձրաստիճան (հոգևոր թէ աշխարհական) անձինք են, կամ այնպիսի մեռեալներ են, որոնք նիւթապէս օ գ ո ւ տ են տալիս, փողեր են տալիս եկեղեցուն, մի երկու հազար րուբլուց սկսած մինչև քառասուն հազար րուբլի:

Ընդհակառակն, մեր եկեղեցին վերջին տարիների իր գոյութեան ընթացքում մի դ է պ ք ո ւ մ մ ի ա յ ն ս խ ա լ վ ե ց և անյաջորդաբար վարվեց, թաղելով Նոր-Նախիջևանի վանքի գաւթում այն հրապարակագրողին, որին յիշել է «Արձագանք» շաբաթաթերթը, և որը յայտնի էր իբրև եկեղեցու ե ր դ ո ւ և ա լ, ա ն հ ա շ տ, ո խ ե ր ի մ թշնամի: Եւ նոյն «Արձագանքը», որը մասնագէտ է ե կ ե ղ ե ց ո ւ թ շ ն ա մ ի անուանակոչութիւն տալում, համակրանքով աւելացնում է՝ թէ թաղելով այդ հրապարակագրողին Սուրբ-Խաչ վանքում «եկեղեցին պատուել է նրա յիշատակը».... Այդ ինչ է, գաղափարների, մտքերի այդ ինչ տեսակ խառնաշփոթութիւն է.... ե կ ե ղ ե ց ի ն պատւում է ե կ ե ղ ե ց ո ւ թ շ ն ա մ ո ւ յիշատակը....

Իսկ ուրիշ դէպքերում մեր եկեղեցին միշտ յաջորդաբար է վարվում: Նա թաղում է տաճարի գաւթում այն անձանց, որոնք ե կ ե ղ ե ց ո ւ հարազատ զաւակներ են, մանաւանդ նրանք, որոնք գումարներ են նուիրել իրան: Ընդհակառակն, եկեղեցին շատ անյաջորդաբար կը վարվէր, եթէ, օրինակ, Րաֆֆին թաղէր վանքի կամ մի այլ եկեղեցու գաւթում, շատ անյաջորդաբար կը վարվէր եթէ մի օր թաղէ որ և է եկեղեցու գաւթում և այն տեսակ անձանց, որոնց «Արձագանքի» խմբագիրը և Պետրոս Սիմէօնեանց եկեղեցու թշնամի են հռչակում ճիշդ այնպէս, ինչպէս իր ժամանակին «Գարուն» և «Մեղու» լրագիրները եկեղեցու թշնամի էին հռչակում նրանց կենդանութեան ժամանակ՝ Նալբանդեանցին և Նազարեանցին:

Բայց վերջացնենք մեր խօսքը: «Արձագանքի» № 8 մի հաղւագիւտ նմուշ է հրէշաւոր հակասութիւններից կարկատած լրագրական մի համարի:

«Արձագանքի» կարծիքով իր «բարք ու վարքերով յայտնի» Ալէեօվ չը պէտք է թաղվէր եկեղեցու գաւթում, բայց նոյն «Արձագանքը» շատ բընական է գտնում, երբ իր «բարք ու վարքերով» յայտնի մի Եֆէնդիեվ, նոյն «բարք ու վարքերով» հազարաւոր ուրիշ բ ա ր ե գ ո ր ծ ն ե ր եկեղեցուն կամ դպրոցին փող տալուց յետոյ, տարուց տարի թաղւում են թէ վանքի, թէ Թիֆլիսի միւս 22 հայոց եկեղեցիների գաւիթներում:

«Արձագանքի» համոզմամբ Գրիգոր Արծրունի վնասակար մարդ է, որովհետև եկեղեցու թշնամի է, բայց նոյն «Արձագանքը» շատ բնական է գտնում որ մի ուրիշ հայ հրապարակագրողին, որը բացարձակապէս ասել է թէ հայոց հոգևորականութիւնը նոյն իսկ հինգերորդ դարում անհաշտ թշնամի է եղել ազգի առաջադիմութեան, հալածել է Աթէնքում ուսում առած երիտասարդութեանը, հանել է տուել գերեզմանից Մովսէս Խորենացու ոսկորները և գետը գցել տուել, Ղազար Փարպեցուն բռնի և տկլոր վանքից վռընդել, և նրան մուրացկան աբեղայ դարձրել,—«Արձագանքը», կրկնում ենք, շատ բնական է գըտնում որ այդ հրապարակագրողին եկեղեցին թաղել է վանքի գաւթում, պ ա տ ո ւ ե լ ո վ ն ր ա յ ի շ ա տ ա կ ը:

«Արձագանքը» իր 8-որդ համարում տպված Սիմէօնեանցի յօդուածի բերանով յայտնում է թէ Գրիգոր Արծրունի ազգի և եկեղեցու թշնամի է եղել գլխաւորապէս այն պատճառով, որ պաշտպան էր հանդիսացել հայերի ձեռքով հալածված պլակրօն հայերի, բայց նոյն «Արձագանքը» իր նոյն համարում հրաւէր է կարդում հայ հասարակութեան՝ փառաւորապէս տօնել մի կաթօլիկ աբեղայի, Ալիշանի յիսնամեակը, անուանելով այդ պլակրօնին՝ դարուս «հ ա յ ա մ ե ն ա մ ե ծ գ ո ր ծ ի չ:»

—

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ստոյգ աղբիւրներից տեղեկանալով՝ հաղորդում ենք հայ հասարակութեան, թէ Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը պիտի կատարէ ներկայ թւի մայիսի 13/25-ին գեր. հայր Ղևոնդ վ. Ալիշանի քահանայութեան և գրական գործունէութեան յիսնամեայ յօբելեանը:

—

ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են, որ ապրիլի 4-ին Մօսկվայի հայ հասարակութիւնը ուղարկել է Կ. Պօլիս մի շնորհաւորական հեռագիր Խրիմեան Հայրիկին, նրա 70-ամեայ տարեդարձի առիթով: Մենք հաստատ աղբիւրից լսում ենք, որ նոյնանման հեռագիրներ ուղարկվեցան Կ. Պօլիս գրեթէ մեր բոլոր Կովկասեան հայաբնակ քաղաքներից ևս:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ Իգական Գիմնազիան ապրիլի 16-ին հանդիսաւոր կերպով տօնեց իր գոյութեան 25-ամեակը: Ժամը 12-ից քիչ վաղ՝ հրաւիրված բարձրաստիճան հիւրերը, նմանապէս բազմաթիւ տիկիններ և օրիորդներ՝ սկսեցին հաւաքվել Գիմնազիայի շինութեան մէջ: Ուղիղ ժամը 12-ին հանդէսը սկսվեց եկեղեցական մաղթանքով, ապա հիւրերը հրաւիրվեցան նայելու Գիմնազիայի աշակերտուհիների ձեռագործներն ու ճենապակու վրա նկարչութիւնը: Պէտք է խոստովանվել որ այդ աշխատանքները շատ աջող են: Ապա օրիորդները խօքով երգեցին մի քանի երաժշտական կտորներ, Գիմնազիայի դիրեկտորը կարդաց Գիմնազիայի տարեկան հաշիւը և աշակերտուհիներին բաժանվեցան պարգևներ: Հանդէսը վերջացաւ դարձեալ օրիորդների երգեցիկ խմբի երգով: Վերջին երգը՝ ռուսաց ազգային օրհներգն էր:

—

Պետերբուրգի «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ կոմս Շուվալօվ վերադառնալու է Բերլին միմիայն իր հրաժարման թղթերը ներկայացնելու համար: Լուրերին նայելով, Շուվալօվ պէտք է ստանձնի Կովկասեան կառավարչապետի պաշտօնը:

—

«Մշակի» ներկայ համարի բանասիրական բաժնում տպում ենք Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան վարչութեան պատասխանը՝ տիկին Լիդիա Թամամշեանի յօդուածին, որը տպված էր «Մշակի» № 33-ի մէջ: Պատասխանի հետ մեզ ուղարկված էր ընկերութեան վարչութեան կողմից և մի նամակ, որի մէջ տիկինները խնդրում էին մեզ ոչինչ չը փոփոխել իրանց յօդուածում, հակառակ դէպքում, եթէ փոփոխութիւններ անելու լինենք՝ «կանխաւ այդ մասին բարեհաճել հաղորդել վարչութեանը»: Հարկաւոր ենք համարում յայտնել յարգելի տիկիններին, որ երբ որ այս կամ այն յօդուածում գտնում ենք որ և է անհարթութիւններ մտքի կողմից, կամ խիստ տեղեր, մենք կատարելապէս աւելորդ ենք համարում դիմել յօդուածագիրներին թոյլտուութիւն խնդրելու այս կամ այն տեղը փոխելու համար, քանի որ խմբագրութիւնը իրան կատարեալ իրաւունք է վերապահում, բացի կառավարչական պաշտօնական հաղորդագրութիւններից, մշակել լրագրում տպվող ամեն մի յօդուած, մեղմացնելով այս կամ այն խիստ տեղերը, հարթելով անհարթութիւնները, եթէ այդ տեսակ տեղեր գտնվեն յօդուածի մէջ:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Այս մի տարվայ ընթացքում բազմաթիւ հրդեհներ պատահեցան մեր քաղաքում. այրվում էին թէ տներ և թէ խանութներ: Ապրիլի 9-ին քաղաքիս մի մասում 5 հատ խանութներ այրվեցան: Այդ խանութները մոխիր դարձան իրանց մէջ գտնված բոլոր ապրանքներով:»

—

Մի պարոնից ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային պօստով ստացանք հետևեալ օգտաւէտ մտքեր պարունակող նամակը. «Արդեօք լաւ չէր լինի, եթէ Թիֆլիսում եղած պանդուխտ մշակներին, կիրակի օրերը, պատարագից առաջ, կամ ժամասացութիւնից յետոյ՝ քաղաքիս ուսումնարանների ուսուցիչները 2 կամ 3 ժամ նուիրելով՝ սովորեցնէին հայերէն և ռուսերէն կարդալ գրել և թւաբանութեան առաջին չորս գործողութիւնները, բացի

Ի նկատի ունենալով աշակերտուհու ծանր ֆիզիկական աշխատանքը, որ լինելու էր արհեստանոցում և այն հանգամանքը՝ որ 12—15 տարին է աղջկայ ամենասուրբ զարգացման ժամանակը, վարչութիւնը չուզեց մեղանչել առողջապահական կանոնների դէմ, արգելելով նրանց ֆիզիկական կանոնաւոր զարգացումը:

Այսպէս ուրիշ ծխական միջասեայ ուսումնարաններում աշակերտուհին մտնելով 8 տարեկան, աւարտում է 11 տարեկան հասակում, այն ինչ մեզ մօտ մտնելով 11—12 տարեկան, աւարտում է 14—15 տարում: Ամենալաւ հասակ ֆիզիկական ծանր աշխատանքի համար: Վերոյիշեալ ընդունելութեան պայմանից է առաջանում աշակերտուհիներ սակաւութիւնը սուրբ Նշանի ուսումնարանում:

Այդ պայմանի կարևորութիւնը բացատրած լինելով, անցնենք այժմս կարի և ձևի դպրոցին, ուր ընդունելութիւնը պայմանաւորած ենք 15 տարեկան հասակով: Այս դէպքում վարչութիւնս աչքի առաջ է ունեցել իր ուսումնարանի աշակերտուհիներին, երկրորդ նա գտնում է, որ աղջիկն այդ հասակում միայն ընդունակ է ըմբռնել կարի ու ձևի դժուարութիւնները: Աւելացնենք և այն, որ աշակերտուհիներին մինչև 17—18 տարեկան հասակը վարժեցնելով արհեստանոցում և պատրաստելով ինքնապլուխ աշխատանքին, վարչութիւնս արգելում է նրանց մուտքը օտար մասնաւոր արհեստանոցները:

Արհեստանոցի կանոնադրութեան այն կէտը, թէ ընդունվում են աշակերտուհիք միջասեայ ծըխական ուսումնարաններից, նշանակված է ընդունելութիւնն աւելի մատչելի դարձնելու համար՝ և չէ արգելում մեզ ընդունել և երկդասեայ ուսումնարաններից աւարտողներին, քանի որ վերջինները աւելի համապատասխանում են մեր նպատակներին և այնպիսիների թիւն անկասկած օրից օր կաւելանայ արհեստանոցում: Աշակերտուհիների սակաւաթիւ լինելը գործի սկզբից զբաղեցնում է մեզ, մանաւանդ որ նրանց աւելացնելը նոր ծախսերի առիթ չէ տալիս: Բայց ամեն մի ցանկութեան իրագործելը կարօտ է ժամանակի:

Ի նկատի ունենալով վերոյիշեալ հանգամանքը, վարչութիւնս ձգտում է սուրբ Նշանի ուսումնարանն երկդասեայ դարձնելու: Ըստ երևոյթին հանգամանքները նպաստում են մեզ: Օգտվելով ընկերութեան նախագահ սրբազան Մամբրէ եպիսկոպոսի առաջարկութիւնից՝ ընդունել սուրբ Սարգսի ծխական ուսումնարանը վարչութեան հովանաւորութեան տակ, մենք մտածեցինք սուրբ Նշանի ուսումնարանը դարձնել երկդասեայ, խարբուխի թաղի ուսումնարանի չարունակութիւն համարելով. այսինքն պատրաստականները լինէին այնտեղ, իսկ առաջին և երկրորդ դասարանները սուրբ Նշանի ուսումնարանում, իսկ այստեղից աշակերտուհիք կը մտնէին արհեստանոց: Այսպէս մենք կը հաստատէինք մի որոշ կապ ընկերութեան երեք հիմնարկութիւնների մէջ և նպաստած կը լինէինք գործի աջողութեան, տալով աշակերտուհիներին բաւականաչափ պատրաստութիւն թէ ուսման և թէ ձեռագործի մէջ:

Իրաւացի չէ և այն նկատողութիւնը, թէ սրբազան Մամբրէ եպիսկոպոսը մերժեց վարչութեան առաջարկութիւնը՝ միացնել սուրբ Սարգսի և սուրբ Նշանի ուսումնարանները: Սրբազան հայրը ընդհանուր ժողովին յայտնեց, որ այդ փոփոխութեան թոյլտուութիւնը իր իշխանութիւնից վեր լինելով, պարտաւոր է ինքը միջնորդել Վեհափառ Կաթողիկոսին. առաջարկեց վարչութեան գրաւոր կերպով ներկայացնել իր մտադրութիւնը: Մինչև անգամ այն դէպքում, եթէ չընդունվի մեր առաջարկութիւնը, այնու ամենայնիւ բացասելու չենք սրբազան հօր առաջարկութիւնը՝ առնել սուրբ Սարգսի ուսումնարանը մեր հովանաւորութեան տակ:

Ի դէպ է յիշել այստեղ, որ Հայուհեաց բարեգործական ընկերութիւնը, նպատակ ունենալով նպաստել արհեստների զարգացման, մի և նոյն ժամանակ ձգտում է տարածել տարրական ուսումն իգական սեռի մէջ համաձայն իր կանոնադրութեան առաջին յօդուածի. «ընկերութեան նպատակն է նպաստել իգական սեռի լուսաւորութեան:»

Այնուհետև տիկինը խորհուրդ է տալիս վարչութեան փակել սուրբ Նշանի ուսումնարանը և այնտեղ զետեղել արհեստանոցը: Միթէ յայտնի չէ տիկնոջ, որ թոյլատրվում է եկեղեցու գաւթում ունենալ միմիայն ծխական ուսումնարան, բայց ո՛չ երբէք արհեստանոց:

Ինչ կը վերաբերի այն հարցին, թէ ինչու չենք պատրաստում ձեռագործի վարժուհիներ, պէտք է ասել, որ այդ միտքը իրագործելու ենք այլ եղանակով: Վարչութեանս ցանկալի է պատրաստել վարժուհիներ իր արհեստանոցի այն աշակերտուհիներից, որոնք աւարտել են իրանց դասընթացը ծխական երկդասեայ ուսումնարաններում և ցոյց են տալիս առանձին ընդունակութիւն կար և ձևի մէջ: Այսպիսիք մի առժամանակ մնալով արհեստանոցում իբր օգնական վարժուհիներ, կը լրացնէին իրանց արհեստի թերութիւնները և կը կատարելագործվէին թէ տեսականապէս և թէ գործնականապէս:

Մի նոր իրաւունք, որ ձեռք է բերել վարչութիւնս՝ մտցնել կար և ձևի դպրոցում տնտեսութիւնը իր մի քանի բաժիններով, տիկինը կարծում է, թէ իսկոյն իրագործելու ենք: Բայց միթէ հնաւոր է այսպիսի ընդարձակ ծրագիրը միանգամից գլուխ բերել: Մենք իրաւունք ստանալով, մտադիր ենք փոքր առ փոքր մտցնել իւրաքանչիւր բաժինը համաձայն մեր միջոցներին և հասարակութեան մէջ զգացված պէտքերին:

Եւ ո՞վ արդեօք չը գիտէ, թէ առանց սեփական

սածից, կարդալին նրանց համար օգտակէտ գրքեր, բացատրելով կարդացածի պարունակութիւնը: Շատ անգամ պատահել եմ Թիֆլիսում մեկցի կամ ուրիշ տեղերի մշակներին, որոնք գործից յետոյ, փողոցում նստած՝ աշխատում էին այբբէնը սովորել. պատահել է, որ այդպիսիները ինձ էլ են դիմել, խնդրելով որ սովորեցնեմ նրանց գրել կարդալ: Այնպիսիներ էլ կային, որոնք ուսուցչութեան համար նոյն իսկ վարձատրութիւն էին առաջարկում ինձ: Այժմ ինձ մօտ մի մի անգամ գալիս են 3 թէ 4 հոգի մշեցի և հին-նախիջեւանցի մշակներ և ես նրանց անվարձ գրել կարդալ եմ սովորեցնում: Բայց մի հատ ուսուցիչ ինչ կարող է անել. հարկաւոր է ուսուցիչների կազմակերպված մի խումբ՝ կիրակեայ դպրոց մշակների համար հաստատելու և օրինաւոր կերպով առաջ տանելու համար»:

—

ՄԵՂՐԻ գիւղից մեզ գրում են: «Ամսիս 2-ին Մեղրի գիւղն արժանացաւ Վերին-Ագուլիսի ծխական դպրոցի վեց ուսուցիչների այցելութեան, որոնք համնելով գիւղը, առաջին պարտքը համարեցին այցելել մեր դպրոցը, ընթերցարան-գրադարանը, մանրամասնաբար վերահասու լինել դպրոցի ուսումնական ու տնտեսական մասերին, ապա այցելեցին մի քանի ընտանիքներ և հետաքրքրվեցան նմանապէս մեր այգեգործութեան դրութեամբ: Նրանք և իրանց հետ լինող մի պատուելի հիւր, իջևանել էին մեր ծխական-դպրոցի աւագ ուսուցիչ պ. Ա. Վաչեանցի տանը. համեստ ճաշի ժամանակ մեր ուսուցիչները իրանց սեղանակիցներին բաւականութիւն և ուրախ զգացմունք յայտնեցին նրանց այցելութեան համար: Մեր հիւրերը մեկնեցան գիւղից ամսիս 4-ին: Դա առաջին անգամն է, որ Մեղրին, և նրա դպրոցը, արժանանում են մի այլ հարևան գիւղի դպրոցական ներկայացուցիչների այցելութեան: Այդ տեսակ համերաշխութիւնը շատ օգտակէտ է»:

—

ԳՈՐԻՍԻՑ մեզ գրում են: «Զանգեզուրի գիւղերից շատերը տաւարի խոտն ու գարմանը բոլորովին սպառած լինելով, 15 օրից աւելի է, որ հեռաւոր գիւղերիցն են գնում, ու վայ այնպիսի կերակրելուն, որ կերակրում են իրանց անասուններին: Գիւղացիք յուսով էին, թէ շուտով դալար խոտի երես են տեսնելու, բայց դժբաղդաբար մի քանի օրվայ շարունակող անձրևին այսօր յաջորդեց ձիւնը և ժողովրդին յուսահատ դրութեան մէջ գցեց: Գարունքից անց է կացել մի ամիս, բայց դեռ ժողովուրդը նոր խոտ ու պանրի համ չէ առել: Մթերքը շարունակ մի գին է. ցորենի պուտն արժէ 1 րուբլի 40 կոպէկ»:

—

ԳՈՐԻՍԻՑ մեզ գրում են: «Ամսիս 8-ին թատերասէրների խումբը Գորիսում խաղաց հայերէն լեզուով «Այ քեզ օյին» և «Կըռթ-կըռթ» վօդէվիլները: Դահլիճը հանդիսականներով լցվել էր: Գոյացած 100 րուբլու մուտքը վաղօրօք յատկացրած էր Գորիսում բացվելի երկդասեան հայոց ծխական դպրոցի օգտին, որի համար արդէն խնդրագիր է մատուցված վեհափառ Կաթողիկոսին: Բայց ովքեր էին խաղացողները,—օտարական հայերը, և նրանց թւում երկու Թ ո ւ ր ք երիտասարդներ (աղա Մուրադի և նրա որդու դերերում). ումից էր բաղկացած հասարակութիւնը,—հայ, ռուս, Թուրք հասարակութիւնից, բայց բուն գօրիսեցիք հանդիսականների միայն երրորդ մասն էին կազմում իսկ երկու երրորդականը՝ բաղկացած էին օտարներից և օտարական հայերից: Տոմսակներ էին վերցրել և եկել ներկայացման՝ գաւառապետը, բժիշկը, հաշտարար դատաւորները, պրիստավները, գրագիրները և օտար տիկիններից շատերը: Նրանք բոլորն էլ շատ լաւ գիտէին որ այդ ներկայացումը ուրիշ քաղաքներում իրանց տեսածների հետ համեմատելով՝ ոչինչ բան է, բայց հասկանալով թէ ներկայացման մուտքը յատկացրած է բացվելի ուսումնարանին, չը զլացան իրանց լուման գցելու այդ հանրօգուտ նպատակի համար: Իսկ բուն գօրիսեցիները, մանաւանդ հարուստները, բացարձակապէս մերժում էին տոմսակ վերցնել, անտես առնելով այն գովելի նպատակը, որի համար տրվում էր ներկայացումը՝ ուսումնարանի հիմնարկութիւնը: Նրանից, այդ հայերին, ինչ փոյթ թէ գոյութիւն կունենայ արդեօք հայոց ծխական ուսումնարանը Գորիսում»:

—

ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ շատ ցուրտ եղանակներ է անում. ապրիլի սկզբից մինչև հիմա համարեա ամէն օր անձրևներ են տեղում»:

—

Մեզ գրում են Դիլիջանից հետևեալը. «Տեղիս խանութների գործակատարները ստիպված են մինչև անգամ կիրակի օրերն էլ խանութներում ծառայելու, առանց մի օր հանգստութիւն ունենալու: Լաւ կը լինէր եթէ տեղիս պրիստավը ուշադրութիւն դարձնէր այդ հարցի վրա և այստեղ էլ կարգադրէր կիրակի օրերը խանութները փակած պահել, գոնէ մինչև ժամը 12-ը, որպէսզի գործակատարները կարողանային գոնէ կիրակի օրերին մի քանի ժամ ազատ լինել»:

—

ԻԳԴԻՐԻՑ ստացած նամակից քաղում ենք հետևեալը. «Այստեղ լուր հասաւ որ մեր սահմանագլուխ Ալաշկերտ թիւրքաց գաւառի Մասուն գիւղի Սարգիս անունով տանուտէրը, պաշտպանվելով իր վրա յարձակվող քիւրդ աւազակների մի խմբի դէմ, սպանվեց այդ վերջինների ձեռքով: Ասում են որ հայ գիւղացիք սաստիկ տրտմութեան մէջ են, որովհետև Սարգիսը համ լաւ, համ էլ քաջ մարդ էր: Ասում են որ Ալաշկերտ գաւառի շատ գիւղերի հայերը աւազակութիւններին չը դիմանալով, մտադիր են գաղթել Պարսկաստան:»

—

ԻԳԴԻՐԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղի առևտուրը այժմ շատ ընկած դրութեան մէջ է: Ժողովրդի մէջ աղքատութիւն է տիրում: Թղթակիցը բացի սրանից հաղորդում է որ մի շաբաթ է արդէն որ Իգդիրում շարունակ անձրևներ են գալիս:

—

Հին-Նախիջևանի գաւառի Թմբուլ գիւղից մեզ գրում են, որ ներկայ թւի մարտ ամսի 23-ին վախճանվեց այդ գիւղի բնակիչ Օհան Տէր-Սահփանեանց: Նա իր գիւղում բարեգործ մարդու անուն ունէր. Նա 65 տարեկան էր և իր ամբողջ կեանքը օգնում էր աղքատներին, ոըքան կարող էր: Այժմ նրա ժառանգներն էլ, նուիրեցին հանգուցեալի յիշատակին 100 րուբլի Թմբուլ գիւղի ծխական դպրոցի օգտին և 50 րուբլի ս. Ցովհաննէս եկեղեցու զանգակատան վերաշինութեան գործին: Մի գիւղի համար այդ տեսակ գումարներն էլ քիչ բան չեն:

—

Մոսկվայի լրագիրները հաղորդում են, որ Աշխարհագրական ընկերութիւնը մտադիր է հետազօտողների մի խումբ ուղարկել Անդրկասպեան երկիրը՝ այդ երկիրը լաւ ուսումնասիրելու համար:

—

Ֆիլօկսէրան հետազօտող խմբերը արդէն սկսել են իրանց գործունէութիւնը Քութայիսի նահանգում: Այդ նահանգի մի քանի տեղերից մեզ հաղորդում են, որ մի քանի այգիներում ֆիլօկսէրա արդէն գտնված է: Նոյն նպատակով մի քանի խմբեր պիտի գնան և Գանձակի կողմերը:

—

Մեզ հաղորդում են, իբրև լուր, որ մի անգլիացի հարուստ ճանապարհորդ նորերս Էջմիածնում լինելով՝ մի գումար է նուիրել Էջմիածնի վանքին: Շնորհակալութիւն պէտք է յայտնել այդպիսի ճանապարհորդներին, որովհետև Էջմիածնի վանքը այժմ դրամական միջոցների սղութիւն է զգում:

—

Մեզ հաղորդում են, որ Ստեփաննոս Պալասանեանի «Հայոց պատմութիւն» գիրքը, որ տպագրվում է, լոյս կը տեսնի միայն մայիսի սկզբներին, չը նայած որ այդ գիրքը վաղուց է որ տպագրութեան է յանձնված: Ի դէպ, պէտք է նըկատել որ առհասարակ Թիֆլիսի հայոց տպարանները իրանց յանձն առած պատուէրները մի փոքր ճշտութեամբ կատարելու շնորհից դեռ հեռու են:

—

Մեր գաւառական խանլիկէնտ երիտասարդութիւնը, ինչպէս երևում է մեզ հաղորդած տեղեկութիւններից, շատ է յուսահատվում, տեսնելով որ հասարակութիւնը անտարբեր է դէպի հրապարակական դասախօսութիւնները, որ վերջին ժամանակներս սկսել են կարդացվել գաւառական զանազան քաղաքներում: Շնորհաւորելով դասախօսութիւններ անելու քայլը, և ցանկանալով աւելի աջողութիւն, խորհուրդ ենք տալիս երիտասարդութեան չը յուսահատվել հասարակութեան անտարբերութիւնից: Անշարժ հասարակութեանը մի լաւ բան սովորեցնելու համար՝ հարկաւոր է մեծ տոկունութիւն և ոչ թէ շուտով յուսահատվել:

—

Ինչպէս լսում ենք, Ֆրանսիական օպերէտային խումբը, որը քիչ եկամուտների պատճառով այս օրերս պէտք է դադարէր ներկայացումներ տալուց, նորից շարունակելու է խաղալու, միայն այժմս պ. Կլօդիուս իր իրաւունքները, ապրիլի 15-ից, յանձնել է պ. Ֆիթօսվին, որն այդպիսով դառնում է ֆրանսիական խմբի անտրըպրընեօր:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Մարսէլլում նախագահ Կարնօ ընդունելով իտալացի հրապարակագրողներին, որոնք եկել էին շնորհակալութիւն յայտնելու ֆրանսիական հիւրասիրութեան համար, ասեց. «մեր հարեւանները միշտ կը լինեն թանկագին հիւրեր մեզ համար»:

—Բերլինից գրում են, որ գերմանական այժմեան կանցլէրը յայտնել է պապին, որ գերմանական կառավարութիւնը պատրաստ է օգնելու Վատիկանին հոգևորականների մի քանի արտօնութիւնները վերականգնեցնելու համար Գերմանիայում:

—Վիլհէլմ կայսրը պատրաստվում է կրկին ճանապարհորդել. նա մտադիր է գնալ Շվէդիա և Նորվեգիա, ապա գնալու է Պետերբուրգ. նա ցանկութիւն ունի այցելել նոյնպէս և Մադրիդ և Լիսաբոն:

—Վիէննայի քարտաշների գործադուլը դադարեց:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 ապրիլի: Ենթադրութիւն կայ յուլիսի 1-ից գործադրել տրակտիրների վերաբերեալ նոր կանոնադրութիւնը: Նախագծվում է մի քանի արդիւնաբերական մեծ գիւղերում հիմնել օրինակելի արհեստանոցներ: Առողջապահական և անասնաբուժական-պօլիցիական կանոնները խախտելու վերաբերեալ փոփոխութիւնները հաստատված են օրէնսդրական ճանապարհով: Այդ կանոնները խախտելու համար որոշված է՝ 300 րուբլի տուգանք կամ երեք ամսվայ բանտարկութիւն: Վատ և վնասակար մթերքները պատրաստելու համար յանցաւորները ենթարկվում են՝ առաջին անգամը՝ 300 րուբլի տուգանքի և երեք ամսվայ բանտարկութեան, երկրորդ անգամը՝ 600 րուբլի տուգանքի և վեց ամսվայ բանտարկութեան, և երրորդ անգամը՝ մի քանի իրաւունքներից զրկվելուն: Բժշկական-պօլիցիական վերահսկողութիւնը խստացվում է:—«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ հաստատված է Կուրսկի գիւղատնտեսական բանկի նախագիծը:

ՍԱՄԱՐԿԱՆԴ, 13 ապրիլի: Այսօր առաւօտեան իտալական թագաժառանգը հասաւ Միջին-Ասիայում իր արած ճանապարհորդութեան վերջնակէտին՝ Սամարկանդ: Երկաթուղու կայարանում պրինցին դիմաւորեց համարեա ամբողջ ռուսաց և տեղական

տնտեսութեան չէ կարելի խոհարարուհիք պատրաստել. մինչդեռ այս տարրական միտքն էլ բացատրութեան կարօտ է:

Վարչութիւնս իր մտադրութիւնը մայրերի օգնականներ (բօննա) պատրաստելու հաղորդեց ընդհանուր ժողովին առանց մանրամասնութիւնների մէջ մտնելու: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ բոլոր աշակերտուհիք, որոնք մտնում են կար ու ձևի դպրոց, չեն լսելու մանկավարժութեան և մանկապահութեան դասերը (տարրական գիտելիքներ), այլ նրանք, որոնք աւարտած են ծխական երկդասեայ ուսումնարանները, հետևաբար ընդունակ հասկանալու վերոյիշեալ դասերը: Միդասեայ ուսումնարանն աւարտողներից կարող են ընդունվել միայն առանձին ընդունակութիւն ունեցող աշակերտուհիք: Տիկնոջ հարցին, թէ ինչ կապ կայ արհեստանոցի և բօննա պատրաստելու մէջ, պատասխանում ենք. մինչդեռ քիչ է այնպիսիների թիւը, որոնք չունեն հակումն դէպի ձեռագործը և կամ աչքերի ու կուրծքի թուլութեան պատճառով չեն կարող կար և ձեւը այնքան կատարելագործել, որ ապագայում կարողանային իրանց ապրուստը հայթայթել: Ահա այսպիսիներին անհրաժեշտ էր պատրաստել մի այլ գործունէութեան համար:

Ի հարկէ, ցանկալի էր ունենալ մանկական պարտէզ, ուր աշակերտուհիք գործնականապէս (պրակտիկայով) ես պարապէին, բայց քանի որ այդ իրագործել անհնար է, վարչութիւնս բաւական համարեց տեսական (թէօրիական) դասերը, մանաւանդ որ մենք պարտիզպանուհիք պատրաստելու մտքից շատ և շատ հեռու ենք, այլ ցանկանում ենք մայրերի օգնականներ (բօննաներ) պատրաստել:

Ինչու չէ կարելի հասկացնել օրիորդներին Ֆրեօբելեան խաղերի իմաստը, երբ դրանց բոլոր գաղտնիքը գտնվում է մի կտոր թղթի, մի կտոր կաւի, փայտեայ խորանարդների և այլ այսպիսի էժանագին և ամենքին մատչելի նիւթերի մէջ:

Մեր ընտանիքներում մեծ պակասութիւն է զգացվում այնպիսի բօննաների, որոնք կարողանային ամենափոքր մանուկներին զբաղեցնել, ունենային մեծ պաշար փոքրիկների հասկացողութեան համաձայն առակներ և հէքիաթներ պատմելու, որ փոքրիկների սիրած բանն է, գիտենային մանկական երգեր և պարերգեր և վերջապէս հասկանային նաև տկար երեխային խնամելու եղանակը: Կարծում ենք որ չենք սխալվի մտածելով, որ շատ մայրեր բաղձաւոր կը լինեն այդպիսի պատրաստված դաստիարակչուհիք (բօննաներ) ունենալ իրանց երախաների համար:

Եւ այս իսկ է մեր նպատակը:

Մեր կարծիքով, կարեւոր է մեր օրիորդներին (ապագայ մայրերին) ունենալ մանկավարժութեան և մանկատածութեան տարրական գիտելիքները և նոյն իսկ այն դէպքում, եթէ նրանք չը համաձայնէին ծառայելու, գոնէ իրանց երեխայոց կաղատէին շատ և շատ չարիքներից: Գուցէ և ժամանակով ոչնչանար այն սխալ հասկացողութիւնը, թէ ծառայելն ամօթ է:

Այնուհետև տիկինը մեղադրում է վարչութեան, որ օգնութեան է հասնում խեղճերին և օժանդակում կարօտ ուսումնարաններին:

Թէպէտև նոյն իսկ վարչութեանս անդամներից մի քանիսը հակառակ են նիւթական ույժերի բաժնման, բայց այս հարցը վճռված է ընկերութեան ընդհանուր ժողովի անդամների ձայների բազմութեամբ: Նրանց կարծիքով, ընկերութիւնը կրելով բ ա ր ե գ ո ր ծ ա կ ա ն անունը, պարտաւոր է օգնութեան հասնել բացառիկ դէպքերում: Այս իսկ նպատակով նշանակված է մի գումար աւելի չօշափելի դարձնելու ընկերութեան գործունէութիւնը:

Զրկնենց մանկական պարտիզի նախկին հոգաբարձութիւնը, չը կարողանալով այլ ևս նորից բանալ մանկական պարտէզ, նուիրեց ընկերութեանս իր գումարը 2000 րուբլի, ուստի վարչութիւնս բարոյական պարտք համարեց մի անգամ ընդ միշտ մի փոքրիկ օժանդակութիւն հասցնել յիշեալ դպրոցին:

Մեղադրվում է վարչութիւնը, որ սուրբ Նշանի ուսումնարանում հրաւիրած է շատ վարժուհիներ և վարժապետներ: Վարժապետների թիւը ինչ նիւթական վնաս կարող է պատճառել ընկերութեան, եթէ նրանք վարձատրվում են դասերի հաշւով այնպէս, ինչպէս ամէն տեղ վարձատրվում են օրինաւոր վարժապետները: Ի վերջոյ, հարկաւոր ենք համարում նկատել, որ ընկերութեան ատենադպիրը, կանոնադրութեան համաձայն, կազմում է վարչութեան գործունէութեան տեղեկագիրը, որի մութ կէտերը ընդհանուր ժողովին ինքըն է պարզում: Վարչութեան խորհուրդներին նա մասնակցում է այն դէպքում, երբ անդամները հարկ են համարում նրա կարծիքն իմանալ. վճռական ձայն նա չունի վարչութեան որոշումներում:

Անտեղի է յարձակվել մի անձնաւորութեան վրա, որը ամբողջ սրտով նուիրված գործին, առանց վարձատրութեան, ամենայն բարեխղճութեամբ կատարել է ընկերութեան հիմնվելու օրից մինչև այժմ, իր ծանր պաշտօնը:

Արդեօք այսպէս են վարձատրվում մեր մէջ գործիչները:

Հեռքելով յօդուածի գլխաւոր կէտերը, անուշադիր ենք թողնում նրա մանրամասնութիւնները, որոնք կրելով մասնագիտական բնաւորութիւն, կարօտ են աւելի բազմակողմանի քննութեան: Այս հարցերը պարզել լրագրական սուղ էջերում, ինչպէս անում է մեծապատիւ տիկին Թամամշեանց, անյարմար գտնելով, վարչութիւնս հրաժարվում է բանակռիւը շարունակելուց:

Թիֆլիս, 10 ապրիլի.

ժողովուրդը, եր գլուխ ունենալով նահանգի կա-ռավարչին։ Փառքի ծառայութիւնների և շրջակայ-քի գնալը երեք օր կը տևի, և ապրիլի 15-ին, աւաւօտը, արքայ կը վերադառնայ։

ՆԻՑՑԱ, 13 ապրիլի։ Մեծ իշխան Նիկոլայ Նի-կոլայեւիչ այցելեց կոմսուհու Շեմենցով նախագա-հին Գեւորգ Բրիւծեր նախագահ անունից այ-ցելեց Մեծ իշխանին։

ՀՌՈՄ, 13 ապրիլի։ Կենթադրվում է ծախսերը քաշելու—զորամասերից 9, իսկ նաւատորմից 5 միլիոն ֆրանկով։

ԿԱԶԱՆ, 14 ապրիլի։ Հարկապահ Պեչկով և-րեկ կազան հասաւ, մի և նոյն ժամ 155 օրում անցնելով 6787 մղոն։ Պեչկով շարունակում է ա-ռաջ գնալ։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 14 ապրիլի։ Պաշտօնական հաղոր-դագրում է, որ Վերնի շրջանում, Դեմնոնից գիւղում, սերբերենն և բուլղարների ամառնային մառ, երեւանց է պատառուքների մի խումբ, ժառ-խոսքեր քաղաքի և շրջանի, Ալեքսի գիւղում և Նստանկ Աւզնդինները գիւղերում շատ ծեքեկորութիւններ են լինում։ Սերբիայի սահմանագլուխը զօրք են զրկու մեջ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 ապրիլի։ Ի նկատի ունենալով ամպրա սրբաժանեցինք բնիբեց լուրերը, որ իբր թե շուտով փոխանորդութիւն պիտի լինի տարաբեր-թան տաժանքով, քննութեան միւնստրութիւնը յայտարարում է, որ այդ բոլոր լուրերը ոչ մի հիմք չունին։—«Гражданинъ» լրագիրը հաղոր-դում է, որ բեշկական գեկավարութիւնը մտածում է մի նախագիծ, որը վերաբերում է բժիշկների վարձ նշանակելուն՝ նրանց այցելութիւնների, օպերացիաների, և ատենաձայնեալ հիւանդների նրանց կողմից ցոյց տրւած ամեն տեսակ օգնու-թեան համար։—«С. Пет. Вѣд.» լրագիրը հաղոր-դում է, որ մինիստրական մամուլ առ անսա-ջարկել է ձանապարհների հաղորդակցութեան մի-նիստրութեան, միջոցներ ձեռք առնել երկաթու-ղիների կողմից ամեն տեսակ ցուցահանդեսների ավանդելուն ցոյց տալու համար։

ՎԻԵՆՆԱ, 14 ապրիլի։ Բեռլ քաղաքում զոր-ծադուլ անողների առաջ բերած անկարգութիւն-ների ժամանակ զինուորները հրացան են արձա-կում ապստամբների կառավարչական հաղորդա-գրութեան մեջ յայտնված է, որ զօրքը կանոնա-ւոր է վարվել, բոտ օրում, եթե հարկ կայ զենք գործ դնելու ուժեին ամեն և գործ դնել ետևիցս հարկի է։

ՔԱՆՑԻԱՐ, 14 ապրիլի։ Էմին փաշան մեծ զօ-րախմբով Բողամոյից գնաց դէպի Աֆրիկայի խոր-քերը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 ապրիլի։ Բուալինի տեղ նշա-նված է Վարշավայի համալսարանի պրոֆեսոր Պո-պովը։—«Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ ֆինանսների մինիստրը ենթադրում է աչնանը ձանապարհորդել ամբողջ համանհանգներ, սկսելով Տաշկենդից։

ԼՈՆԴՈՆ, 15 ապրիլի։ Սոլզբի հասաւ Դուվր, որտեղ նրան դիմաւորեցին քաղաքագլուխը, զինուո-րաց Բըջույլ և ուրիշ անձինք։ Լոնդոնի կայարա-նում ոգևորված կերպով նրան ողջունեց անձնե-րածումը։ Կղզեկան Սոլզբի գնաց Ռըկչի սրբան տեղ, որտեղ կը մնայ մինչև երեկոյեան օր։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

Ապրիլի 13-ին

Լօնդոնի վրա 10 ֆունտ սթեր. . .	89 ր.	90 կ.
Բեռլինի վրա 100 մարկ — . . .	44 »	15 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	35 »	65 »
Ոսկի — — — սթեր. . .	7 »	24 »
Իմպերիալ կայսերականի — . . .	144 »	75 »
Արծաթ — — — . . .	1 »	7 »
Բողաքի գեղոնանների — . . .	5½ և 7%	
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջ.	100 »	— »
— — — 2-րդ —	100 »	— »
— — — 3-րդ —	99 »	75 »
— — — 4-րդ —	99 »	75 »
— — — 5-րդ —	99 »	75 »
— — — 6-րդ —	99 »	75 »
6% ոսկեայ ռենտա	160 »	— »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արեւելյան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	100 »	25 »
— — 2-րդ —	100 »	25 »
— — 3-րդ —	100 »	25 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	226 »	50 »
— — երկրորդ —	215 »	— »
— — երրորդ ամ. կալ. թ.	215 »	50 »
Փետրվարի երկաթուղային ռենտա .	101 »	25 »
5½% ռենտա	103 »	25 »
4% Ներքին փոխառութիւն . . .	87 »	25 »
5% դրամ. թղթ. ամ. կալ. բանկի	99 »	75 »
4% վարժ. գիւղ. հող. բանկի .	103 »	50 »
4½% գրաւական թղթեր կալւած.		
փոխ. Խերսոն. ընկեր. մետաղ. .	143 »	25 »
— — — — թղթադ.	96 »	25 »
Փոխադրական քաղաքային կրեդիտ-		
ների ընկերութեան օբլիգացիաները .	96 »	12 »
Մոսկովի քաղաք. օբլիգացիաներ.	94 »	— »
Օդեսսայի — — . .	95 »	12 »
Թիֆլիսի — — . .	— »	— »
Գրաւ. Թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— Քութայիսի — . .	— »	— »
Ս. Պետերբուրգի բորսայի արամադրութիւնը անոր է։		

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ՝ մայիսի ամսի 2-ին, երեկոյեան 8 ժամին, լինելու է անաւոր (առանց կրկնամրցի) կապալով տալու Աւանդ փնտրութեանց գալոցին ընծայած կալուածքը, որը գտնվում է Սոլլաքի փողոցում ընդ № 6 և 11։ Փափագողներն կարող են կապալի հաղորդութիւնները տեսնել ամեն օր, բացի կիրակի և տօն օրերից, առաւօտեան 10-ից մինչև 12 ժամ։
1—3

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԻ

ՐԱՖՖԻ

„ՀԱՅ ԿԻՆԸ"

ԵՒ

„ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ"

Բացված է բաժանորդագրութիւն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԼԱԼՕ

(Թիւրքահայերի կեանքից)

ԳԻՆԸ 5 ԿՈՊ.

Հարցնել գրավաճառանոցներում։
3—5

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ԻՏԱԼԱՑԻ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ԴԵՐԱՍԱՆ

ԷՐՆԷՍՏՕ ՌՕՍՍԻ

ԻՐ ԽՄԲՈՎ, ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԸ ՏԱՅ ՄԱՅԻՍԻ 26-ԻՑ ՍԿՍԱԾ

ՌԵՊԵՐՏՈՒԱՐ. ՕԹԵԼԼՕ, ԼՈՒԴՈՎԻԿ XI, ԹԻՆ, ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ, ՌՈՒԱՅՈՒՈՐԸ ԶՎԱՐՃԱՆՈՒՄ Է, ՇԵՅԼՕԿ, ՄԱԿԲԵԹ, ՆԵՐՕՆ, ՀԱՄԼԵՏ, ԵՒ ԿՈՐԻՈԼԱՆ։

Ներկայացումների համար բացված են ԵՐԿՈՒ ԱԲՈՆԵՄԵՆՏՆԵՐ, իւրաքանչիւրը 5 ներկայացում պարունակող։ ԱՌԱՋԻՆ աբոնեմենտը կը բաղկանայ „Օթելլօ", „Ոճրագործի ընտանիք", „Շեյլոկ", „Մակբեթ" և „Ներոն" պիեսներից, իսկ ԵՐԿՐՈՐԴ աբոնեմենտը „Լուդովիկ XI", „Կորիոլան", „Քին", „Արքայ Լիր" և „Համլետ" պիեսներից։

Աբոնեմենտը ընդունվում է Թեատրոնի կասսայում ամեն օր, 10-ից մինչև 2 ժամ։ Աբոնեմենտից առաջինը բոլոր տոմսերը կը յանձնվին Աւետարանի բանկը, ուր որ կը պահվին մինչև պ. Ռոսսիի խմբի գալը։
6—15

Дозволено цензурою, Тифлисъ 16 Апрѣля 1890 г.

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ

ТОВАРИ- ЩЕСТВО

МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУ- ГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ

ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клйетонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ, и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н|Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

7—100 (և. շ.)

Խելագար և հիւանդ նախկին վարժապետ Տէր-Աստուածատրեանի համար, «Մշակի» մէջ հրատարակելով յետոյ, դեկտեմբերի 20-ից մինչև ներկայ ապրիլի 11-ը, ուժ հոգոց ստացված է ընդամենը 11 րուբլի, որը և ծախսված է նրա վրա։

Խնդրում ենք ցանկացողներին, որոնց օգնութիւնը չը խնայել հիւանդ վարժապետի համար մինչև որ կարելի կը լինի տեղափոխել քաղաքային հիւանդանոցում՝ Նուէրները կարելի է ուղարկել համար Մշակի խմբագրատանը, Վանան Սուքիասեանին, Նոփիկեանների անունները վերջը կը յայտարարվին լրագրում։
3—3

Կոստանդին Ք. Արզումանեան
Վանան Սուքիասեան

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղիղ երթեւեկութիւն ՄԱՐՍԵԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 7/19 մարտից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսել մեկնում Տրապիզոն, Սամսոն, և Կ. Պօլիս, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 14/26 մարտից սկսած։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Չորեքշաբթի, 26 ապրիլի (8 մայիսի), շոգենաւ ՍԻՐԿԱՍԻ, նաւապետ ԲՕՇԷԼ.
— 10/22 մայիսի — ՄԻՆԳՐԵԼԻԱ — ՓԻԲՈՒԼԵՆ.
— 24 մայիսի (5 յունիսի) — ԱՆԱՏՕԼԻԱ — ԳԱՐՐԻԳ
— 7/19 յունիսի — ՍԻՐԿԱՍԻ — ԲՕՇԷԼ.

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագենտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Րէնօին, նախկին Արծրունու գալերէայում, № 114.
8—10 (շ. և. ե.)

ԲԱՑՎԱԾ Է

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԷԺԱՆԱԳԻՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ և ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Երևանեան հրապարակի և Միջի-փողոցի անկիւնում, գեներալ Տէր-Ասատուրովի նախկին տանը։

Բաժանորդագինը ամսական 20 կոպէկ։

Իւրաքանչիւր անգամի համար վճարը՝ 2 կոպէկ։

Ընդունվում են և օտարաքաղաքացի բաժանորդներ։
2—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԱՖԻ-ՍԱՏԻՐԻ

(Արտակ-Աղէքսանդր-Տէր-Սարգսեան Պարզեանց)

ԹՈՂԹՈՋ

1 ԳՐՔՈՅԿԸ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գինը 25 կոպէկ է։
5—5

Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.